

Onim, ki se bavijo z vprašanjem šolske reforme, je neobhodno potrebno, da čitajo brošuro:

»O ŠOLSKI REFORMI.«

Spisal dr. Dragotin Lončar, c. kr. profesor. Naroča se v »Učiteljski tiskarni«. — Cena: 50 h — po pošti 60 h.

Ali smo res posvečeni poginu?

I.

Glavno glasilo nemške socialne demokracije na Dunaju »Arbeiter Zeitung« razpravlja že del čas o vprašanju, ali more živeti delavec z družino na Dunaju s tedensko plačo 110 K. Navaja n. pr. zgled: delavec z ženo in štirimi otroki potrebuje dnevno za eno usta — jedo namreč vsi v takozvani vojni kuhinji — 1 K 80 h ali tedensko znašajo njegovi stroški to-le:

vojna kuhinja šest ust	64.80 K
stanarina	12. — «
bolniška blagajna	2.50 «
skupaj	79.30 K

Tedensko mu tedaj še ostaja 30 K 70 h in s to vsoto naj krije še sledeče izdatke: vsakdanji zajutr in vsakdanjo večerjo kakor tudi še nedeljsko kosilo; dalje razsvetljavo, kurjavo, tramvajsko vožnjo, šolske potrebščine za otroke, časopise, društvene prispevke. Seveda popraviti in kupiti je tudi še treba kak par čevljev, obleko, perilo itd. In kako naj vse to pokrije s tedenskim zneskom 30 K? — V članku posebno poudarja doslovno navedeno to-le: Der Staat darf seine Arbeiter nicht in Verhältnissen leben lassen, die es verschulden, dass Hunderte graubärtiger Männer, die ihr Leben lang brave, ehrliche Familienväter gewesen sind, in ihrem Alter der Versuchung erliegen, sich an fremdem Eigentum zu vergreifen. — In ker je sedaj zaradi vzornega Seidlerjevega gospodarstva in zaradi neprilicne velikodušnosti naše zavezniice Nemčije nastala na Dunaju takozvana krušna nevarnost, ker so morali dosedanja delež kruha za polovico zmanjšati — je »Arbeiter Zeitung« vsa v ognju in zahteva zdatnega poviška vseh delavskih plač. In ta zahteva je kategoristična! —

In mi? —

Kot najpopolnejši in najidealnejši zemljani lahko shajamo z onimi plačami, z onimi dohodki, ki smo jih imeli v mirnih časih pravijo, da je oni človek najpopolnejši, ki najmanj potrebuje. In po tem se menda ravna naša deželna in c. kr. oblast. —

Vzemimo le Kranjsko za zgled.

Polovico kranjskega učiteljstva je danes v III. in II. plač. razredu in to smo oni učitelji, ki imamo s svojo družino, s svojimi otroki največ stroškov. Vzemimo tudi zgled očeta učitelja z ženo in štirimi otroki. Povprečna mesečna plača 140 do 165 K. In stroški? Kje hočemo pričeti? Vzemimo živ zgled: imam 2 otroke v Ljubljani v šolah, plačujem mesečno po 110 K in je 220 kron. poleg tega plačujem še posebej za svečavo, šolske potrebščine in drugo mesečno 8 do 10 K. Doma smo še štirji in tu plačujem sedaj v gotovini: stanovanje mesečno 10 K, zavarovalnino za se in otroke mesečno — 25 K — imam namreč zavarovane vse štiri otroke in sebe za življenje in smrt kot skrben oče.

Cena živil je pa tu sledeča: 1 kg fižola 12 K, 1 kg kaše 7 K, 1 kg krompirja 3 K — če ga sploh dobiš — 1 kg pšenične moke 16 do 18 K, 1 kg ješprenja 10 K, 1 kg masti 50 do 70 K, 1 jajce 1 K, 1 l mleka 1 K, 1 kg surovega masla 30 K, 1 kg mesa vsako soboto 10 K, 1 kg kuh. masla 40 K, 1 kg ajdove moke 12 K, 1 kg koruzne moke 5 K. — Ako pa hočeš dobiti pri trgovcu 1 kg cukra, in imajo ga nekateri še precej, plačaj 16 K. — 1 par čevljev z gumijevimi podplati 80 K, o obleki pa še ne govorimo — ker tu so sploh take cene, da je joj. — In sedaj naj pride najslavnejši računar in najizračuna, kako hočemo živeti s svojo sijajno plačo. — Resnično, da nam je dal naš deželni odbor trikratno dobavni prispevek okrog 1000 K, toda to je iz državnih prispevkov in kaj naj si nabavimo s to vsoto? V pokritje tega nabavne prispevka pa nismo za to dobili nikake vojne podpore niti za mesece januar do konca junija, to je ravno šest mesecev in teh šest mesecev je pela svojo vzvišeno pesem prekrasna plača 160 K. Resnično je udi, da nam je prišlo deželni odbor meseca maja z velikanskim zneskom 250 K tudi za 6 mesecev ali za mesec 41.66 K poviška, tedaj mesečno 160 + 44.66 K = 241.66 K. —

Aprovizacijo imamo pač tudi tu, a deluje tako izborna, da ne dobimo po dva, do tri mesece nič cukra, moke in sicer edino le koruzno — po 2½ kg na osebo — tudi mesečno.

Sedaj pa prihajajo naša slavna c. kr. oblastva od prve do zadnje inštanice in zahtevajo od tebe, da delaj pri vseh mogočih dobrotah podjetij, da darnaj za vse mogoče dobrotne naprave, in slednjič ti še kak posebno »briljanten« nadzornik, ki pri nadzorovanju kar po % zračuna, koliko otrok zna, koliko ne. — In če ni uspeh tak, da jih zna vsaj 70 %, ti naprti disciplinarno preiskavo, dobiš v najmilejšem slučaju ukor, ki ti vsaj za tri leta pozre petletnico po 80 K — drugače te pa še predlaga v kazensko preiskavo. Seveda, mož ne premisli, da so vojne razmere in da ima mogoče tvoj razred 60 do 80 otrok.

In pri teh razmerah bodi še idealen? (V prihodnjih razmišljanjih se hoče ozirati tudi na druge krogovine.)

(Sledi še.)

* Sicer smešno, a resnično! Da nalogo, vpraša, kdo zna, prešete otroke, koliko se jih je oglasilo, in uspeh je tu. Op. poroč.

Osnujmo si lastno aprovizacijo!

Pomagaj si sam, in Bog ti pomaga.

Na občnem zboru »Slovenskega deželnega učiteljskega društva v Ljubljani« o vel. noči sem stavil predlog, da vložijo to društvo na c. kr. deželno vlado prošnjo, da naj le-ta sprejme tudi učiteljstvo v ravno kar se snujočo c. kr. drž. uradniško aprovizacijo. »Učit. Tov.« je prinesel v svoji 10. številki na tozadevno vlogo »dež. učiteljskega društva« negativni odgovor c. kr. vlade, s kategoričnim »ne«, niste c. kr. uradniki.

Tedaj so nas tudi tu vrgli na cesto!

Na razpotju smo! C. kr. vlada nas neče priznati enakovrednim svojim uslužbencem, dežela nam tudi noče podeliti tistih udobnosti, kakor jih uživajo deželni uradniki, pomagajmo si pa sami. —

Tok časa zahteva čim trdnjše zaslonbe in opore drug na drugega. In sedaj čas je pač že neštokrat pokazal, da je ravno v osamosvojitvi spas ne le posameznih narodov, temveč tudi posameznih človeških stanov. V tem oziru so nam začrtali prav jasno pot nekake take osamosvojitve baš delavci v svoji premogočni socialno demokratiški stranki, kjer so se postavili v vseh življenjskih zahtevah na lastne noge. Ta, do skrajnosti izvedena lastna organizacija, jim daje ravno v sedanjem težkem boju za življenjski obstanek dovolj garancije, da lahko in prav uspešno prenašajo vso mizerijo vsakdanjega preživljanja.

Vsak večji obrat, vsaka tovarna ima svojo lastno aprovizacijo, ki se po dosedanjih skušnjah dobro rentira.

Niče ne more zanikati, da si ne skuša slovensko učiteljstvo, organizirano v »Zavezi«, osamosvojiti in da si svojega gospodarskega programa ne želi spopolnjevati do skrajnosti. In kar moramo s ponosom poudarjati, naši gospodarski načrti nam prav dobro in srečno vspevajo. Pač najboljši dokaz, da imajo zdravo in realno podlago.

Na zadnjem delegacijskem zborovanju v veliki noči je bil sprejet tudi širši gospodarski program, ki naj še bolj poglobi in raztegne naš gospodarski program. In mislim, da lahko kot nekako prvo točko tega novega programa postavimo zahtevo po osnovi lastne aprovizacije, ki naj nam pomaga vsaj deloma iz te nepopisne beračije, iz tega neznosnega, počasnega umiranja.

Naša aprovizacija imej svoj glavni sedež v Ljubljani, a podružnice si osnuj v vseh večjih mestih, kakor v Trstu, Gorici, Celju, Mariboru itd. Le te podružnice bi dobivale iz glavne aprovizacije za svoje člane neobhodno potrebne zaloge, oziroma bi nakupovale po dotičnih deželah živila za centralo, ki jih v tej ali oni deželi ni dobiti. — Umevno, da bi centrala, oziroma posamezna podružnica ne mogla dobiti posameznikom pripadajoča živila, temveč le — tem bi morali iti na roke posamezni okrajni, v to pooblaščen zaupniki, ki bi dobivali mesečno za tisti okraj namenjena živila. Seveda, posamezniki bi morali iskati njim namenjeni delež sami pri dotičnih okrajnih zaupnikih.

Aprovizacija bi slonela finančno na deležih a podjetje naj početkoma denarno podpre naša, tako lepo se razvijajoča hranilnica. —

Mogoče, da mi bo kdo tu ugovarjal, da je pri takem podjetju treba izvežbanih tr-

* Ljubljansko učiteljstvo je ustanovilo aprovizacijski odbor, ki sestoji iz 20 članov. V tem odboru so združeni zastopniki Zaveze, Slovske zveze, nemškega Landeslehrervereina in v pokojene učiteljstva. S pohvalo moramo priznati, da je odbor jako marljiv in da je dosegel že marsikaj v korist ljubljanskega učiteljstva.

govskih moči itd. Ne tajim, da ne, a pomislimo, da preskrbimo ravno tu lahko enemu ali drugemu tovarišu, ki ga je žalostno poglavje demociatstva ali pa po nedolžnem dobljenega »p. v.« vrglo na cesto — vsakdanji kruh. In koliko učiteljskih hčera, ki so dovršile trgovsko šolo, bi ravno tu lahko dobile svojo službo. —

Grem še dalje! — Ta ali oni mi bo ugovarjal, da bo ta posel trajal le ob času vojne. — Nikakor ne! Iz te začasne aprovizacije naj se ustanovi pozneje učiteljsko konsumno društvo, ki naj vzame v svojo oskrb vse ono učiteljstvo, ki je sedaj organizirano v naši »Zavezi«. In to, na najširši podlagi osnovano konsumno društvo nas osamosvoji v marsikaterem oziru, nam prinese mnog preostani vinar kot podporo k naši organizaciji in slednjič dobi ta ali oni preganjani tovariš lahko varno zavetje. Povdarjam pa, da si mislim to aprovizacijo edino le osnovano pod okriljem naše »Zaveze«.

Tovariši, razmišljajte zadevo in poročajte!

Iv. Šega.

Perspektiva mladih.

(Konec.)

Javnost. — Šola. — Narodnost. — Slovanstvo. — Jugoslovanstvo. — Samozizobrazba. — Gospodarstvo. — Prosveta in kultura. — Politika. — Izvenstrankarstvo. — Socialno vprašanje. — Demokratizem. — Svetovno naziranje. — Sokolska ideja. — Stan in organizacije. — Vzajemnost in solidarnost.

DEMOKRATIZEM.

Socialno vprašanje je teorija našega ideala bodoče družbe in svetovnega nazora; demokratizem je praksa in geslo, po katerem naj se izvaja, to je: Praktično jedro in temelji vsemu našemu delu in stremljenju bodi demokratizem, naše demokratsko naziranje in prepričanje!

Demokratizem mora uničiti vse privilegije, ki temelje samo na tradicijah in zgodovinskem pravu, ter ima zasnovati novo družbo, ki bo osnovana na temelju osebnih zmognosti. Demokratizem mora odpreti svetovni trg za vse, poedincem in vsem narodom, da se bodo smeli in mogli udeleževati na svetovnem trgu svobodno vsi, napredujoč in upoštevajoč po zmognostih, ne pa, da bodo deležni bodočnosti samo privilegirani poedinci in privilegirani narodi. Oblast v politiki izroča demokratizem vsemu narodu ter negira vsekakršne predprave posameznikov, stanov in narodov, ki niso pridobljene in ohranjene z delom in individualnimi zmognostmi.

Individualizem, ki temelji na kapitalizmu in varstvo njegove svobode se mora umakniti socializmu, ki bazira na upoštevanju individualnosti le na temelju dela in osebnih zmognosti; privilegirana aristokracija mora oddati svojo nadvlado demokratizmu, da pridejo pri soodločevanju na vladi vsi v poštev in zahteva, da postane aristokracija ravnopravna z drugimi člani družbe.

Demokratizem je rodil boj proti nadvladi, izkoriščanju in zatiranju; odpravlja nadvlado narodov in avtonomijo. Demokratizem se bojuje za občo socialno pravo, in ker je boj za nadvlado med narodi le tekmovalje med kapitalisti, je boj za avtonomijo in proti izkoriščanju tudi boj proti kapitalizmu in hkrati boj za občo socialno pravo. Demokratizem postavlja temelje nacionalni avtonomiji in postavlja pravilo pouka v materinščini proti umetni zasnovani premoči in raznarodovanju. Demokratizem zahteva odpravo vladajočih slojev in odpravo vladajočih narodov.

Samo zgodovinskega prava demokratizem ne priznava, ker se drži razvojnega načela: »nič ni stalnega, vse se razvija in je dobro le toliko časa, dokler se ne prezivi, potem je novo dobro toliko časa, da v razvoju ne propade.«

Dosedanja družba se mora razbiti, ker je krivična načelom demokratizma. — Bodočnost mora biti zasnovana na ravnopravnosti vseh članov družbe in ravnopravnosti in sporazumu narodov.

Dejstvo torej, da so ravno takozvani »nižji« sloji najbolj potrebni pomoči, da je socialni duh, ki preveva naša srca, ravno njim v korist in da nam je mogoče govoriti o napredku naroda le tedaj, če so napredovali vsi sloji; da je narod v resnici izobražen šele tedaj, ako so izobraženi vsi sloji tega naroda; to spoznanje je temelj demokratizma. Razredni boj je potreba dobojevati!

In narodu, ljudstvu, vsem zatiranim in zapostavljenim s'ogcem pomagati in od pomoči — saj sodi učiteljstvo samo tudi med nje! — ni le naloga učiteljstva, temveč je tudi sveta dolžnost vse naše inteligence!

Princip demokratizma se kaže v tem, da se ne odtušuje zatiranim slojem, temveč mora odsevat v tem, da se duševno in gnotno dvigne, vse zatirane in zapostavljene in družbo izenači v duševnem in moralnem oziru. Zato je poniževalno delitev po stopnjevalnih kastah popolnoma zavreči, saj smo vsi ljudje in vsi potrebni člani družbe.

Demokratizem zahteva, da noben del naroda ne živi od miloščine; ne vršimo socialnega dela, kakor bi delili in izkazovali milosti, temveč utrdimo v ljudeh vero, da jim dajemo le njihovih pravic, ki jim jih je družba dolžna dati.

Wilson pravi, ko govori za pravice ljudstva: »Nočem živeti na račun ljudi, milosti, humanitete. Nočem, da bi vlada za mene skrbel naravnost ali po svojih organih. Hočem samo, da odločuje pravo in pravičnost. Dajte mi pravo in pravičnost, in jaz vzamem skrb za sebe na sebe samega. — Nočem živeti pod nobenim Gospodom, pa naj bi bil ta še tako blagohoten. Rajši bi gladoval kot svobodni mož, nego da bi bil krmiljen po razpoloženju drugih. Pravičnosti hočem, ne pa naklonjenosti in prizanesljivosti in pomoči iz usmiljenja. — Blagohotnost ni nikoli razvila niti človeka niti naroda! Vsi veliki načrti socialnega dviganja so osnovani na pravičnosti, ne pa blagohotnosti.«

Z demokratiziranjem je napovedan boj vsakemu nasilju, privilegijem in tiraniji, proti katerim se bojujemo, to je boj proti vplivu, ki ga imajo na zakonodajo in vso javno upravo organizacije, ki ne predstavljajo ljudstva.

Vlada je odgovorna za vsa svoja dela ljudstvu in ima pravico opravljati svoje posle samo toliko časa, dokler ima zaupanje ljudstva; demokratski princip zahteva odpravo vseh tajnih pogodb, ki se tičejo javnih vprašanj ter odpravo tajnosti v upravi. Wilson pravi o tem, primerno nam: »Naša politika se očisti, ko si ustanovimo odgovorno vodstvo. Doslej nas vodijo neodgovorne osebe, ki stojijo izven zakonodajstva, osebe, ki so politični streji... Zastopam mnenje, da napram ljudstvu ne sme imeti nobena vlada nobene tajnosti in da je dolžnost vsakega javnega uradnika, kadarkoli ima priliko, svojim sodržavljanom podrobno razložiti, kaj se godi notri, v njegovi pisarnji.«

Prvo se ima pa princip demokratizma izvajati pri nas samih, v naši organizaciji, ako ga hočemo uveljaviti in izvesti drugje. Podlaga naši organizaciji naj bo naš stanovski demokratizem. V organizaciji smo vsi enaki in ni razlike med učiteljem in učiteljico, nadučiteljem in pomožnim učiteljem, oboje uživata iste pravice; ne starost, ne služba, niti spol nas ne loči in predpostavljaj v organizaciji. Demokratski princip organizacije se zrcali v tem, da se dajo vsi sklepi in vse postopanje vodstva vsem na znanje in da se pri načelnih vprašanjih da svoboda in priliko besede vsem, da vsakdo po svojem mišljenju in prepričanju izrazi svoje mnenje in se da priliko vsakomur za sodelovanje. Vodstvu se prepusti začasno tajnost le pri taktičnih vprašanjih tam, kjer jo lahko tehtno utemelji in opraviči. Oblika demokratizma in njega vlada je težja od absolutistične, ker je odgovornost večja! V demokratski organizaciji je vsem članom zagotovljen dostop do vseh mest, in tudi pri delu zunaj nje, če so se izkazali za to sposobne; vsa podjetja, bodisi gospodarska ali kakova druga, so vsem dostopna in imajo služiti v občo stanovsko korist.

Zdemokratiziranjem stanovskih gospodarskih podjetij je najti primerne oblike, da postanejo last vsakega organiziranega stanu, ter da ima soudeležbo mnenja in vpliv do njih vsakdo potom okrog organizacij.

Na ta način, da pristopijo te kot delničarji in te dajejo direktive in iniciative na posamezna gosp. podjetja potom gospodarskega odseka v centralni stanovski organizaciji (centralizacija gospodarskih podjetij) direktno pa imajo vpliv na upravo, da njih zastopniki volijo odbornike posameznih gosp. podjetij. Vsako novo stanovsko gospodarsko podjetje se ima zasnovati in ustanoviti na taki združni pod-

lagi. Vendar je upravo gosp. podjetij puščati na podlagi principa delitve dela samostojnemu odboru. Princip demokratizma zahteva, da se ne centralizira personalno gosp. podj., temveč stvarno, z ustanovitvijo centralnih org. (bank) in organizacijsko, za iniciativo in direktivo, le z gosp. odsekom v centralni organizaciji.

Demokratski princip priznava avtoriteto večine, ki jo postavlja manjšini v obliki discipline za predpogoj uspešnega dela, pač pa ne sme nikdar s silo zatirati mnenja manjšine, ki ga je uvaževati vseskar. Pojma discipline se nima načelu demokratizma avtoritativno predpostavljati, temveč se ima celoti dati priliko odločevati v takih slučajih, da se obdrži načelo demokratizma.

V stanovskih, šolskih in drugih zastopih in korporacijah se uveljavlja princip demokratizma v tem, da učiteljstvo voli svoje zastopnike ter samo ter jih ne pušča imenovati in ne potrjuje od drugih oblasti ter zahteva od teh zastopnikov, da se drže vedno načel organizacije in zastopajo mnenje večine ter njih interese: isti princip velja glede nadzornikov, če hočemo biti dosledni demokratskemu načelu.

Demokratski princip pa hočemo razširiti in uveljaviti tudi dalje, in sicer v šolstvu, s tem, da zahtevamo, da se v prvi vrsti šolska uprava in ustroj šolstva na znotraj demokratizira in z zahtevo, da se šola v vseh ozirih odpre vsem slojem, da se vsem nudi enako izobrazbo in vzgojo, če so dani predpogoji zmožnosti in se poskrbi tudi za možnost pripomočkov, s tem da damo sredstva na razpolago.

Jasno lahko obrazimo našo demokratsko zahtevo v šolstvu s stavkom, ki ga je v to svrhu definirala erfurtski kongres socialne demokracije kot programno točko sedmo, namreč:

»Šola bodi posvetna. Javne šole mora vsak obiskovati. Ponk je brezplačen, tako tudi učna sredstva in vzdrževanje v javnih ljudskih šolah in višjih učiliščih za iste učence in učenke, ki so po svojih zmožnostih sposobni za nadaljno izobrazbo«.

Dostavili bi samo še času primerno: Narodu je dati vseh šol, ki jih je potreben in ki jih sam zahteva, da more na podlagi njih razviti svoje zmožnosti in sile.

SVETOVNO NAZIRANJE.

Oblika svetovnega naziranja bodoče družbe se nagiblje k socializmu in demokratizmu, ki jemljeja in izvajata temelje etičnih načel in stremljenj iz krščanstva in krščanskega svetovnega naziranja, opušča njegova filozofsko-teološka naziranja o svetu in o človeku ter ustvarjajoč trden temelj družbi tudi z gospodarsko preuredbo družbe v praksi in sedanjosti.

Etičnega smisla in pomena versiva ne moremo negirati, temveč je vsega uvaževanja vreden. Priznavati je pa razvoj vede, prirodosnanstva in filozofije ter izkušati odpraviti nasprotja, ki nastajajo. Versko vprašanje je enako potrebno znanstvenega proučevanja in razmotrivanja kakor vsako drugo vprašanje ter je nujno potrebno skladne in sporazumne rešitve z drugimi socialnimi vprašanji. Nar. radikalna struja se je svojedobno povečini izrekala, da se smatra vero za privatno stvar posameznika in je v tem smislu definirala tudi svoje stališče. — Mlada narodna socialna demokratska struja se pa postavlja na tozadevno stališče (Demokracija št. 1.) v sledeči definiciji: »Vsed našega naziranja o družbi ne moremo prezreti dejstva, da tvori versko čuvstvovanje bistveni del duševnega življenja pri pretežni večini naših ljudi, in da pomeni vsled tega veliko kulturno gibalno. Versko čuvstvovanje je prepojiło narodovo dušo tako, da je postalo bistveni del njegove osebnosti. Ker smo prepričani, da se čuvstvovanje ne da nikomur vsiliti, stojimo na stališču verske strpnosti in medsebojnega spoštovanja tako med verskimi družbami kakor med posamezniki. Da morajo verske družbe izvrševati svoje kulturno poslanstvo in da more in država zadostiti svojim nalogam, je popolna in vsestranska medsebojna neodvisnost obeh neobhodno potrebna; zato stojimo na stališču ločitve cerkve od države«.

Skupno z vsem vprašanjem negirati tudi etična in moralna načela krščanstva, je napačno; širjenje in pospeševanja verskega indiferentizma kot napačno sredstvo proti fanatizmu je tudi nasprotno pozitivnemu delu in pozitivni kritiki. Negacija ni kritika; zato je sama negacija in enostavno uničevanje etičnega in moralnega temelja versva tudi škodljiv pojav, ker ima etika in morala v novi obliki biti podloga tudi novi socialni družbi in svetovnemu nazoru.

Vzgajati v duhu modernega časa, da nam bo pomagati delovati, ustrezajoč zahtevam in napredku današnjega časa, to je naš namen. Enotna naobrazba, ki jo naš čas zahteva, skrbi, da umevamo vse kul-

turno življenje, javljajoče se nam v raznih oblikah. In kot glavni taki zastopniki svetovnih naziranj, del vsega kulturnega življenja, imamo spoznavati filozofijo in religijo. Skupni smoter, ki ga imata, izkušajmo spoznavati: da spoznamo smisel in smoter življenja in razjasnimo svoje razmerje k poslednjim vprašanjem, je umevati poleg strokovnih ved in umetnosti tudi pomen filozofije in religije.

Potrebujemo razjasnitve o razvoju in bistvu raznih religij, da razvijemo pri sebi in pri drugih plemenito porazumevanje za strpnost in spoštovanje nasproti drugemu verskemu prepričanju in da razvijemo čut tolerantnosti. Poleg tega moramo zase in za druge zahtevati največje kritičnosti, odkritosti in v prvi vrsti svobodo besede v vseh življenjskih vprašanjih, kakor za znanost, tako za vse drugo.

Dosedanje neskladje med posameznimi predmeti v šoli in nasprotujoča si razvijanja in naziranja je potreba nujno odpraviti, da se nesoglasje odstrani in to v interesu etike in morale, da se ohraniti, ker sta vsakemu družabnemu redu nujno potrebni in v interesu poedinca, da se mu ohrani notranje sile, ki jih sicer izrablja za razjasnitev tega neskladja v prid njegovemu razvoju in zmožnosti njegovih notranjih sil. Zato je že šolo tako preurediti, da to odpade in se zagotovi svobodnejši razvoj poedinca in njegovih zmožnosti v njej. Temeljne točke in zahteve za to so:

1. Svoboda otroka, t. j. šola omogočuje, da razvije otrok svobodno svoje zmožnosti in sile, ki spe v njem.

To izkušamo doseči:

- a) s poučevanjem v materinskem jeziku,
- b) z znižanjem števila otrok v enem razredu,
- c) s tem, da ustanovljamo pomožne šole za slaboumne, malo nadarjene, telesno in duševno zanemarjene otroke,
- d) s tem, da odstranimo olajšave šolskega obiska,
- e) da preprečimo izrabljanje otrok pri delu,
- f) da odpravimo šolnino in takse ter damo otrokom šolske potrebščine zastonj.

2. Svoboda učitelja, t. j. skrbeti za to, da dobimo kar najpopolnejše vzgojevalce.

To dosežemo:

- a) z višjo, akademično izobrazbo učitelstva,
- b) s tem, da postanejo učitelji pedagoško neodvisni,
- c) s tem, da postanejo neodvisni, svobodni državljani,
- d) s tem, da jim se zagotovi brezskrbno gospodarsko, gnotno stanje.

3. Svoboda šolske organizacije, t. j. svoboda staršev, ki pošiljajo otroke v šolo.

To dosežemo:

- a) z uvedbo splošne in enake volilne pravice v vse zakonodajne in avtonomne zastope,
- b) z demokratizacijo in avtonomijo šolstva,
- c) z ločitvijo šole od cerkve
- č) in v to z ločitvijo države od cerkve.

Té oblike in izvedba teh načel je edina možnost, ki nam zagotovi zopeten razvoj zaostalega šolstva, odpravo birokratizma v njem in odgovarjajočega bodočemu socialnemu redu in družbi, da bo šola vzporedno korakala z razvojem in napredkom življenja samega, da bo nasledovala tudi vsak napredek takoj ter odgovarjala bodočemu svetovnemu naziranju, socialni in demokratični uredbi družbe, kar edino bo človeštvo sprejemalo kot neko zadovoljenje za vse prebito zlo v sedanjosti. Šola ima služiti novemu svetovnemu naziranju, dokler soodgovarja napredku časa.

SOKOLSKA IDEJA.

Ne samo duševna, čuvstvena in moralna vzgoja je naš namen, tudi telesna vzgoja in izobrazba nam mora biti sveta, ker le v zdravem telesu biva zdrava duša. Harmoničen razvoj in duševna, čuvstvena, moralna ter hkrati telesna povzdiga naroda ter z njim socialne družbe je namen popolne vzgoje. Roditi in vzgojiti čimveč odoporno silo človeštva: dvigniti narod in človeštvo v telesnem oziru kot podlaga duševnega in нравnega zdravja!

Sokolstvo je dostopno vsem dosedaj razvitim načelom, in ta načela tvorijo že sedaj bistvo sokolske ideje in ji dajejo ono zvišenost, ki ji ohranja in jo neizmisljivo moč in silo, s katero obvladuje nepristranost v narodu. Sokolsko gibanje je slovan-

sko gibanje!

Zato je napačno, če so izkušali izrabiti tudi to v političsko strankarske namene!

* Dr. Lončar: »Reforma šole«.

Tyrš pravi: »Sokolska stvar, kakor se obrača k vsem stanovom in vsem slojem, pomenja zaradi tega toliko, kakor telesno in tudi naravno vzgojo in poplmenjenje vsega naroda slovanskega, odgoj njegovo k vzvišeni sili kreposti, plemenitosti in odpornosti in mora tudi stremiti za tem, da bi se končno ves narod združil v enem krogu — bistveno sredstvo in namen — vzgoje ostaja pa telovadba.«

Geslo društev je: poseči med najširše kroge naroda, med ljudstvo; po načelih mora biti ostro začrtana naloga demokratizma: da poseže brez razlike v vsak stan, vsak sloj in zadnjo kmetiško koč; zabava in z njo vzbujajo naroda k pridobitvi za svoje namene bodi le sredstvo in ne namen; v telovadnem oziru pa: skrbeti je, da bo našel v sokolskih vrstah vsakdo brez ozira na spol, starost in telesne zmožnosti sebi primerno telovadbo — edino te tri stvari so za uvrstitev posameznika merodajne, na vse druge razlike, kakor rečimo stan, družabno stališče, izobrazba, se ne smemo ozirati, ker bi s tem zagrešili najgrši greh zoper skupnost, demokratizem in bratstvo, ki smo jih zapisali na svoj prapor.

Demokratizem in družabna vzajemnost sta dve krepki potezi sokolske ideje, katerih danes ne sme prezreti noben izobražen človek; enakost se prične tu uveljavljati in če nikdar prej, te prešine demokratski duh v onem trenutku, ko stojiš ob boku obrtnika ali delavca, ko dan na dan občuješ s svojim sodelavcem na isto idejo — po mislih buržoazije — z nižjimi sloji. Nezaupnost izgine, na njeno mesto pa mora stopiti na eni strani spoštovanje, zaupnost, na drugi strani pa tem večje prijateljstvo, tem večja ljubezen do istih članov človeške družbe, ki jih je le-ta zanemarjala in čisto zaničevala, a jim hlinila svojo neresnično naklonjenost, kadar jih je potrebovala. Vnemati se bodo pričele v tebi iskre bodočega plamena, prešinjati te prične pravi socialni duh!

In kdo bol, nego učitelj, je poklican biti mađ apostol, te ideje sile in jakosti, da stoji kot načelnik in vaditelj v prvih vrstah sokolskih borcev! Izobraziti se mora tudi za izvenšolsko telesno vzgojo naroda.

Kakor vsem drugim vprašanjem, tako mora tudi temu vprašanju tvoriti teorija podlago vsemu premišljenemu in smotrenemu delu in je teorija predpogoj za onega, ki hoče stati v prvih vrstah med vaditelji. Zato se nam je tudi za to delo zgođaj pričeti izobraževati in vzgajati za telesno vzgojo in povzdigo naroda in človeštva. Izvir in izhajališče učiteljskega stanja naj bo tudi okrepiljoči studenec naroda in izvir Sokolstva.

Kar je bilo pred deklaracijo pri nas ustanovljeno in zasnovano zgolj iz strankarskih nagibov in kar se je tedaj v škodo dobri stvari pričelo izrabljati za strankarske namene, to naj se vzvišenemu namenu izroči nazaj — samo njemu! In nihče ne bo odrekal Sokolstvu, da ni najpopularnejša ideja vseh slovanskih narodov, ki veže vse narode brez razlike in vse stanove v njih brez razlike, da ni najlepša cvetka Slovanstva!

Telovadba je sestavno gibanje mišic z namenom ohraniti telesno moč in zvečati odoporno silo — a koliko kreposti je pridruženih temu!

Kakor dober telovadec še ni Sokol, tako dober telovadec še ni dober vaditelj; dober vaditelj mora imeti vse najboljše lastnosti: vsa načela in teoretično znanje Sokolstva mu mora biti znano, mora imeti dar glasnega in razločnega povelja, dar energije in strogosti v izvrševanju povelja ter hkrati dar prikupljivosti in vljudnosti ter bratskega vedenja do podrejenih telovadcev, globoko zavest demokratizma in enakosti, ki jo mora imeti sam in jo mora umeti znati vcepjati v druge. Znati mora pridobivati in navduševati druge za sokolsko misel, poudarjajoč vedno nje pomen in nalogo.

Zato nam je potreba šole tudi za to, potreba je prirejati vaditeljske tečaje za učiteljski naraščaj, potreba jih je, s posebnim povdardkom povedano, prirejati za učiteljsko dijaštvo v njega centrih. Tu naj se seznanijo s sokolsko idejo z bistvom in temeljnimi načeli Sokolstva, pouči o organizaciji, o zgodovini telovadbe in Sokolstva, o sokolskem telovadnem sestavu, o ustroju človeškega telesa in higieni o Sokolstvu na Slovenskem, Češkem itd., posebe o organizaciji slovenskega Sokolstva, o Tyrševem sestavu i. dr., o sokolski literaturi, o terminologiji in metodiki itd., itd. Tu naj prouči vse moderne panoge telesne vzgoje in izobrazbe, ki se imajo pridružiti temu načrtu in sestavu, športe in igre, na-

* Prim. list vad. teč. T. S. Z. pri pos. odl. in def.

** V Belgiji trpi javna telesna vzgoja naroda zaradi razkosanosti po pol stranki; drugje napreduje, ker ni strankarska.

menjene telesnemu napredku človeštva: turistiko in izlete, plavanje, sankanje, drsanje, nogometno igro i. dr., i. dr., kar je krajša primerno, da se krepki telo in volja.

Če hočemo doseči kak celoten napredek, se je potreba tudi v tej stroki izobraziti, je potreba delati smotreno, po gotovem načrtu. Tudi preprost telovadec naj opaža, da se pri Sokolstvu ne vadi kakor slučaj nanese, ampak po načrtu.

Naša naloga je še višja; izobraževati in vzgajati nam je samim vaditelje za društva, zakaj geslo za društva je: Kjer vadiš, tam naj se napnejo vse sile in naj se žrtvuje vse, da se taki izobrazijo; od njih je v prvi vrsti odvisen napredek in uspešen razvoj društva. Ne kličite pomoči od zunaj; to je vedno le začasnó, in kadar odpove, ste na istem stališču, kjer ste bili prej. Sami iz sebe morate razviti svoje sile!

Javna telesna vzgoja v našem narodu kakor v vseh slovanskih narodih je jako napredovala in je jako razvita. Ne koraka pa z njo vzporedno šola — niti ljudska, niti učiteljska — in je zaostala za njo ter ne odgovarja več napredku telesne vzgoje v javnosti — niti v sestavu, niti v terminologiji, niti v smislu. Če hoče danes šola odgovarjati napredku telesne vzgoje v javnosti, tedaj se mora preustrojiti v smislu javne telesne vzgoje v našem narodu, ima dobiti iste oblike, kakor jih ima naša javna telesna vzgoja in izobrazba, se mora otrešiti nemškega sistema, terminologije in se mora modernizirati s tem, da se ne samo teoretično razširi na vse panoge telesne vzgoje, temveč tudi v praksi ter da ne bo telesna vzgoja v šolah samo na papirju izvedena, temveč tudi dejanska.

Spraviti je v sklad našo javno telesno vzgojo in izobrazbo s šolsko, ker šola ima izključno biti predpriprava za nadaljno javno telesno vzgojo in je tudi njena naloga služiti njej in se vedno ozirati in ravnati po njej. Sedanje nesoglasje in neskladnost v metodi, sistemu in nazivoslovju kaže samo zastarelost in potrebo reforme šolske telesne vzgoje in izobrazbe.

In tu leži zopet obširno polje nove naloge. Natančno je zasledovati napredek sokolske literature in ves sistem prenesti v šolo ter delovati tudi nadalje za napredek in povzdigo telesne vzgoje s tem, da množimo literaturo telesne vzgoje v našem jeziku ter povzdigamo specialno sokolsko literaturo in teoretično.

Kadar bomo svoji gospodarji v svoji hiši, tedaj nam bo tudi po svoje urediti telesno vzgojo in izobrazbo in tedaj bo ona za nas imela neizmeren pomen in važnost, ker bomo iz nje črpali silo in moč za vse drugo delo.

Narodno-obrambno delo, da se ne širi renegatstvo, vrši že danes Sokolstvo; poleg družabnosti in telesne vzgoje, ki je nikdar dovolj ni mogoče poudariti, ima sokolska ideja tudi to, da nas navaja k delavnosti, nam krepki duha in nam s pomočjo fizične kreposti podeljuje tudi moč idej. Sistematično delovanje in navajanje k njemu s pomočjo pozitivnega drobnega narodnega dela, ki se uveljavlja v širjenju demokratske ideje, vzajemnosti, narodnosti, ideje smisla za telesno vzgojo, abstinence, oziroma zmernosti, antinikotinizma; s pomočjo predavanj, knjižnic, neposrednega pouka, poučnih izletov itd.; to bo dvigalo sokolsko idejo in ji dajalo ono večno moč in silo tudi v samostojnem narodu. Ta je te ideje vzvišeni smisel.

Obsebi je umevno, ako si krepimo živce ter skrbimo za sistematično telesno vzgojo, da ne bomo toliko nekonsekventni, da bi si to, kar si pridobimo z naporom, zopet uničevali z nezmernim življenjem, z nezmernim uživanjem alkohola in nikotina. Alkohol in nikotin nam čisto uničujeta to, kar nam pribori skrbna telesna vzgoja. Tudi denar pridobljen v narodne namene s pijančevanjem, ni naroden dobiček, temveč izguba. Zato moramo nastopati proti temu do gotovih mej in širiti tudi ta vpliv med maso, ker je tu tudi težnja uničujočega elementa sokolske ideje. Sokolska ideja hoče priboriti narodu krepkih delavcev in se trudi za tem, da bo narod telesno kakor duševno napredoval od generacije do generacije, se s tem ohranjal in povzdigoval.

Velik narodno gospodarski moment Sokolstva je v tem, da nam jači odoporno silo, podaljšuje dobo delazmožnosti, zmanjšuje umrljivost v tej dobi in racionalno razvija telo; nuditi rokodelcu ali sploh delavcu, ki si pri svojem poklicu razvija samo enostransko svojo telo, racionalni razvoj telesa in izuriti tudi zanemarljive dele telesa, to je namen sistematičnega sokolskega telovadnega sestava.

Naš smoter mora biti, uvesti in širiti opvsod sokolsko idejo, posebe pa uvesti v naše šole sokolski telovadni sestav in si za to pridobiti dovoljne naobrazbe. Zdi se nam, da bosta narod in človeštvo v resnici

še tečaj prerojena, kadar bo ves narod in vse človeštvo prekorakalo z dušo in telesom sokolsko telovadnico!

STAN IN ORGANIZACIJE.

Bodi nam naloga, seznaniti se s stanovskimi interesi, organizacijami, smotri in njih načeli, njih poedinani deli in ustrojem in sredstvih, ki se jih poslužujejo pri svojem delovanju.

Plodonosno postane naše delovanje šele tedaj, ko vsa načela in ideje, ki smo si jih s pomočjo samoizobrazbe in vzgoje pridobili, uveljavljamo, jih poneseemo v svojo stanovsko-strokovno organizacijo in v stik s šolo in našim drugim stanovskim delom in vprašanji. Tedaj šele se pokaže njih moč, in sicer v napredku šolstva, v napredku učiteljstva samega (z ozirom na njegove liste in duševni nivo sam) in v napredku naroda.

Uvidevati bomo čedalje bolj pričeli, da je naših skupnih interesov več, nego smo si to dosedaj predstavljali, in da nam je zaradi tega tudi bolj potrebno skupnega delovanja vsega učiteljstva.

Da pa nismo aprioristi in si hočemo tudi stanovske organizacije ogledati s kritičnim očesom in premočmi njih dobre kakor slabe strani, zato zavračamo vsakršno oboževanje stanovskih avtoritet a priori, ker hočemo pri vstopu v organizacijsko delovanje prinesiti tudi kaj novih idej, krepke moči in hočemo s tem pripomoči njih napredku ter se ne kratkomalo akomodirati njih dobrim in slabim stranem.

Tudi na sebi moramo grajati, kar je slabega, ker s tem ne škodujemo stvari prav nič, ampak ji le koristimo, ker ji odpomoremo. Potreba je kritike in revizije programa!

In ta se ima jasno izkristalizirati na vse panoge. Glavni smoter nam pa ostaja šola, odgovarjajoča socialnemu razvijanju človeštva, in potem nje preustroj družbe v socialističnem duhu na podlagi modernih nazorov vede. Naš boj pa ostaja za odgovarjajočo zadostno gnotno stanje, ki nam ga da nova družba. To, kar nam ni mogla dati in nam ni pripoznala na dosedanjih političnih temeljih priznava ta in druga družba, nam naj priznava nova družba na podlagi načela socialne pravičnosti in eksistenčnega prava, odgovarjajočega važnosti socialnega dela in socialni stopnji učiteljstva. — Duševno delo učiteljstva in telesno delo meznega delavca delodajalcu in kmetovalcu se združujeta v pojmu — proletarijat, v kateri pojmi sodi že po tej svoji naravi tudi učiteljstvo. Evolucijski preobrat družbe potom šole od strani učiteljstva, ki vodi do revolucije nazorov, in revolucijski preobrat družbe potom razrednega boja za obstanek od strani delavstva proti izkoriščajočemu kapitalizmu, to so le različna pota k istim smotrom!

Predvsem moramo skrbeti, da gre s to smerjo svetovnega gibanja tudi naš boj. Natančno moramo presmotriti in poznati načela organizacij, ker se moramo dobro zavedati, če se strinjamo z njih kulturno, nanodno in stanovsko smerjo. Poznati pa moramo tudi tehniški ustroj naših organizacij in študirati, kako bi ga bilo bolj preustrojiti, da bi društva tem uspešnejše delovala in napredovala. Predvsem se nam je v to svrhu seznaniti z glavnim propagatorjem naših idej, z našim tiskom, kako ga razširiti na potrebne panoge, z glavnimi načeli žurnalistike, z obrtnim, tiskovnim in društvenim zakonom, z organizacijo v teniškem oziru, pravili, ustrojem, gospodarskimi podjetji i. dr.

Najradikalnejšim in najobjektivnejšim nam je potreba biti pri teh vprašanjih, da tako sebe res privedemo do boljšega in se tu pokaže naša moč in napredek. Tu naj se pokaže moč, v delu naj se realizujejo naše ideje. Študij naše organizacije se med učiteljstvom premalo goji in ni nikdar preveč, če se šole tolikrat obravnavajo na zborovanjih naša stanovsko-organizacijska vprašanja.

Naša organizacija mora imeti namen slovensko in jugoslovansko učiteljstvo dvigniti narodno, stanovsko, gospodarsko, socialno in politično, ga socialno in politično vzgajati do te višine, da ne bo zastajalo za drugimi stanovi naroda in bo enako ter nad nivojem učiteljstva drugih narodov. Zato mora biti tudi tako urejena, da bo zmožna zadostiti tej nalogi in bo odgovarjala vsem modernim načelom.

VZAJEMNOST IN SOLIDARNOST.

Dani so nam pogoji življenja in gibanja. Skupne točke in smotri nam kažejo nujnost našega vzajemnega dela in potrebo solidarnosti za to delo, da se kot močna socialna skupina uveljavimo v narodu in z narodom. Stan, ki mu služimo, daje vse pogoje za izvršitev in popolno uveljavljenje vseh obravnavanih načel, daje nam pa zaradi stanovske razdeljenosti po vseh delih naše zemlje še posebno ugodnost naravne in popolne organizacije za to. Uveljaviti se

v narodu kot njega del in socialna skupina, od katere zavisi napredek in s tem močen del obstoja tega naroda, ter uveljaviti se z narodom, t. j. drugimi stanovi tega naroda skupno v človeštvu, enakovredno med drugimi narodi, to je smoter naši vzajemnosti in solidarnosti.

Zavedati se imamo, da je delo, ki ga imamo vršiti v narodu s poklicem eno najvažnejših; da imamo v rokah vzgojo in izobrazbo naroda in z njim ene skupine vse socialne družbe — človeštva.

Zato nam mora biti izhodišče vedno celotna socialna družba; skupina, v kateri uveljavljamo splošne zahteve in stremiljenja, ima biti vedno narod, oziraje se na njegovo individualnost.

Pot, po kateri imamo hoditi, je evolucija in z njo prerojenje učiteljstva in naroda; nočemo zgolj revolucionarnega priznanja idejam, temveč tudi dejanja in ravnanja po teh idejah, hočemo notranje, duševne preobrazbe v nazorih in načelih naše stanovske družbe in naroda. Zato naše delo pred desetimi leti ni bilo započeto med organiziranim stanom samim, temveč poprijeli smo pri izviru, pri naraščanju na učiteljskih.

In tedanji naši ideali, ki smo jih podali tu, so se izkristalizirali z današnjim položajem našega naroda do oblike s trdimi konturami. Meglene naše sanje so se pričele uresničevati, zato smo nekatere od delke, ki smo jim pred desetimi leti samo slutili smer, sedaj že jasno označili in začrtali ter v toliko izpremenili poročilo in ga prikrčili času.

Ne pozabimo, da smo imeli na čelu teh sestavkov napisano pred desetimi leti naslov »Program, na katerem se vzgojijo slovenski učiteljski naraščaji!«. Danes prehaja iz teorije že skoro v prakso, zato smo ga izpremenili v »Perspektive mladih«. Nazori stare svobodomiselnosti-kapitalistične in fevdalne družbe padajo danes tudi v vrstah učiteljstva, zato bodo stari ostali samo oni še, ki se ne morejo več otresti teh nazorov in se uveljavljati po novih nazorih v narodu. Z nami pa ostanejo mladi vsi oni, ki so v notranjosti preživeli prepoved nazorov in priznavajo ter bodo delali po principih in načelih nove dobe akopprav so že osiveli v borbi in boju za stanovsko stvar: velike njih izkušnje bodo služile vedno tudi novim smerem.

Iz ozkega, domačega obzorja stopamo na širše, svetovno; iz domačih malih razmer v svetovne. Čas je prišel, da se pričnemo udejstvovati. Dati je podlago za smer novemu programu!

Raztresene duševne sile naj združi geslo vzajemnosti in solidarnosti zopet v stanovskih vrstah in naj pritegne tudi one in na onih popriščih, ki še do danes niso zastavili svojega peresa, besede in duha v vrstah organizacije in pri zastopanih idej, ter razvijmo delo na vsakem polju. Dane so obem spolom enake pravice in naj vežejo tudi oba spola enake dolžnosti: o s a m o s v o j i m o s e !

Poudarjali smo, da smo pričeli s to smerjo uveljavljati načela pri učiteljskih, ker se nam je zdelo to delo in taka kritika bolj pozitivna; zato se nam tudi kritika in delo sedanje opozicije v glavnih učiteljskih združenjih od kritike nekdanj, ko so jo izvajali izven stanovskih vrst — mislimo na »Naše Zapiske« leta 1913. in 1914. — če bi se takrat približali vsaj glavnemu reprezentantu duševnega vodstva naših, bi videli, da smo si v temeljnih načelih edini in je bilo že tedaj naše skupno delo, da postanejo ta temeljna načela last ne samo vodstvih poedincev, temveč skupna last vseh — v kateri smeri korakamo danes.

Vse one pa, ki so v nazorih stari, pa najsi bode iz najmlajših vrst, pustimo, naj mirno s svojimi idejami! Skoro bi se upali trditi, da bi bilo lažje delo in večji uspehi v naši organizaciji, če bi korakali in se izkušali uveljavljati z nazorji še tako z malim številom duševno krepkih, orientiranih, delavnih in zanesljivih članov, kakor vleči za sabo indiferentno maso, izgubljeni čas z razjasnitvijo najosnovnejših pojmov in tako trati energijo bolj pozitivnemu delu. Vendar je pretehtati to vprašanje temeljito, preden se odloči za tako ali tako takiko, zakaj premisliti je, ali je delo s celokupnostjo trdnje ali je delo samo nekaterih poedincev trdnje in zanesljivejše za bodočnost. Eno je počasnejše, a širše, drugo hitrejše, a ozke; katero lažje odpove?

Pozabiti ne smemo poudarjati, da smatramo eno najvažnejših vprašanj vzgojo stanovskega naraščaja, ki se nikdar ne konča, in da nam je problem vzgoje, položaja in skrbi za naraščaj vedno smatrati kot skupen problem našega stanovskega vprašanja in ga je tudi tako reševati. Potreba se bo vprašati, ali ne bi kazalo tudi

* Morda je bila teorija tam podana sedanjih praksi?

za ta naraščaj osnovati posebnega glasila?

Zelimo, da potom medsebojnih stikov izgine vse slabo in zastarelo ter v prvi vrsti to, kar je krivično in neopravičeno v sedanjih socialni družbi ne le pri drugih straneh, ampak da to reformo izvajamo v prvi vrsti v svojih vrstah in to z vso brezobzirnostjo, pri tem pa tudi s prepričanostjo, ljubeznijo in poštenostjo.

Smoter vzajemnosti in solidarnosti je: tesnejša združitev vsega jugoslovanskega učiteljskega dijaštva med seboj, tesnejša združitev tega dijaštva z učiteljstvom in učiteljstva samega med seboj!

V tem oziru stojimo na stališču, da ni učiteljskega stanu samo moralna dolžnost, temveč je celo njega lastni interes, da podpira svoj naraščaj, saj s tem pomaga sebi: V učiteljskem naraščaju je bodočnost učiteljskega stanu. Stojimo pa tudi na stališču, da ni naše nove socialne družbe samo moralna dolžnost, temveč je celo nje lastni interes, da podpira ta stan, zakaj ideal učiteljskega stanu je napredek narodne šole in je sreča in bodočnost naroda.

Ne odklanjamo pa z odločnostjo in neolajnostjo od sebe niti naših načelnih nasprotnikov dotlej, kolikor časa zadoščajo prvi in glavni zahtevi duševnega boja in organizacijskega tekmovanja: zahtevi stvarne in dostojne diskuzije in poštenosti.

Vero in zmago teh idej imamo: Prelita kri hoče zadoščanja, in socialna in nacionalna pravičnost sta edina temelja, ki nam jo zagotovita!

I. D.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva. Delegate je prijavilo: IX. Ljubljansko učiteljsko društvo: 17. Jakob Dimnik, nadučitelj, Ljubljana, društveni predsednik; namestnica Vita Zupančičeva, učiteljica na gluho-nemnicah, Ljubljana; 18. Anton I. Kozar, nadučitelj, Ljubljana; namestnik Josip Tratar, učitelj, Ljubljana. Naknadno je prijavilo Gornjegrajsko učiteljsko društvo namestnike ondotnih delegatov; in sicer: Jos. Terčak, nadučitelj, in Agneza Pirčeva, učiteljica v Ksaveriju. — Vodstvo Zaveze.

Imenik svojih članov je poslalo: 29. Tolminsko učiteljsko društvo — 57 članov. Učiteljsko društvo za Laški kraj je prijavilo še 4 člane (skupaj 61 + 4 = 65 članov). Učiteljsko društvo za Ptujski kraj je prijavilo nanovo 1 člana (skupaj 45 + 1 = 46 članov). Sežansko učiteljsko društvo je prijavilo še 1 člana, 2 člana sta pa prijavila svoj izstop (skupaj 48 + 1 — 2 = 47 članov). V zadnji števi »Učit. Tov.« smo objavili 1145 članov, danes pa 61. torej skupaj 1206 članov. Štiri društva še niso poslala imenikov svojih članov. — Vodstvo Zaveze.

Letnina za Učiteljski konvikt za leto 1918. so plačali ti-le ljubljanski tovariši: Ambrožič Josip, Belè Ivan, Dimnik Jakob, Furlan Jakob, Gale Fran, Jelenc Luka, Rezek Juraj, Tratar Josip, Kecelj Alojzij, Likar Janko, Skulj Fran in Rapè Andrej (skupaj 24 K.). Hvala!

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboraže v nedeljo, dne 21. julija ob 2. uri popoldne v šolskem poslopuju v Bočni. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. O načrtu za preustrojitve našega šolstva, predava tov. J. Klemenčič iz Rečice. 4. O naših vžitih in strupenih gobah bo govoril tov. Fr. Koehek iz Gornjega Grada. 5. Predlogi. Napovedano predavanje tov. Otterja se je moralo preložiti na eno poznejših zborovanj. — Pričakuje se polnoštevilne udeležbe.

Brežiško-sevniško učiteljsko društvo bo zborovalo v nedeljo, dne 21. julija t. l. ob 10. uri popoldne v šoli na Vidmu. Na dnevnem redu je med drugim tudi aproviacijsko vprašanje in pobiranje članarine za Slovensko šolsko Matico.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo. V zadnjem poročilu o obnem zboru v Mozirju se je vrnila tiskovna napaka. Glasiti se mora tako-le: Ob sklepu zborovanja je tov. Koehek poudarjal pomen in uspehe naše organizacije: pri tej priliki je padla marsikatera trda beseda na račun onih (kakor nam znano, imate samo enega; opomb. ured.), ki stoji brezbržno izven naših vrst, in tov. Otter je opravičeno imenoval tako obnašanje kot neko-legialno in tudi nemoralno....

Goriške vesti.

—g— V sežanskem šolskem okraju je več učiteljskih služb (15 do 18) zasesti. Reflektanti in reflektantice naj se oglašijo na c. kr. okrajnem šolskem svetu v Sežani.

Kranjske vesti.

—r— V pokoj je stopil Mihael Poklukar, nadučitelj pri Sv. Jakobu ob Savi.

—r— Kdaj dobimo kaj obleke? Ljubljanski učitelji smo že davno predložili izkaze za najpotrebnejšo obleko. Uradniki so tudi že dobili blago ali na učitelje se je menda zopet pozabilo, kakor da bi bili med vsemi stanovi najbolj in z vsem preskrbljeni. Bliza se zima, ako ne dobimo potrebne obleke in obutve, nam ne bo mogoče hoditi na delo. Že davno obljubljenih doklad tudi ni, a draginja raste vedno bolj. Od česa naj živimo? Ali smo res že obsojeni na smrt? Zadovoljni bi bili, če bi se za nas vsaj tako skrbelo kakor za begunce, katerim pri nas skoraj nič ne manjka. — Učiteljstvo je med vsemi stanovi največ delovalo v teh hudih časih za domovino. Dan za dnevom se nalagajo skoraj edino učiteljem razne naloge v prid domovine. Naj pa tudi ta ne pozabi svojih zvestih služabnikov!

—r— Slovenski dijaki, vstopite in vpišite se v prihodnjem šolskem letu na c. kr. učiteljske v Ljubljani! Tu se vam odpira rajsko lepa in brezskrbna bodočnost! Poslušajte! Ko dovršiš po petih, oziroma štirih letih c. kr. učiteljske in nastopiš z zrelostnim izpričevalom v žepu svojo službo, boš delal za 2 K 10 h na dan. Ni li to lepa plača, prav primerna in dostojna za sedanjne čase? Res je sicer, da se tvoji službeni prejemki ne bodo mogli primerjati z onimi ljubljanskih mestnih delavcev, katerim je župan višal plače, da znašajo sedaj 3 K, 3 K 50 h in 4 K, kvalificirani delavci dobe 7 K na dan, pa nič ne de! Opravičal boš idealno delo in ideali so tudi nekaj vredni. Semintja dobiš tudi kako laskavo besedo za kako izvenšolsko delo ali pohvalo za šolski pouk, če ne bodo % v uspehih prenikla. Če hočeš torej, dragi mladenič, brezskrbno in udobno živeti, kar na učiteljske! Živel boš kot mali Krez v ljubi kranjski deželi!

—r— V Podkraju nad Vipavo se je vršila dne 29. in 30. junija šolska veselica — petje, deklamacije, igri »Zapeljivec« in »Sneguljica« ter srečkanje. Prireditelj je krasno uspeal. Čisti doček, 566 kron, se je odpisal častiti sestri Klari in zavod Odilienheim v Gradcu za naše uboge oslepele slovenske vojake.

—r— Ljubljanski občinski svet je imel dne 9. t. m. sejo, na kateri se je vršila proračunska razprava. Pri poglavju »Obrt in trgovina« je izrazil občinski svetnik Engelbert Franchetti (J. D. S.), naj se presoduje obrtne nadaljevalne šole in ustanovi toli potrebna meščanska šola. To je že stara zahteva ljubljanskih obrtnikov in trgovcev, ki se jim pa le noče uresničiti. Ljubljana je edino deželno stolno mesto v Avstriji, ki nima meščanske šole, kar ji ni v čast med kulturnim svetom. Sicer se ni ničesar govorilo o šolstvu v tej debati.

—r— Deželni muzej »Rudolfinum« bo v skladu z odredbe deželnega odbora vojvodine Kranjske od 14. t. m. dalje splošno pristopen (brezplačno) vsako nedeljo dopoldne od 10. do 12. ure in vsak četrtek popoldne od 2. do 4. ure.

Štajerske vesti.

—s— Umrl je junaške smrti v nadebudni mladosti dne 18. junija 1918 na južnem Tirolskem začet od sovražne granate g. Karel Paulšek, c. in kr. stotnik nekega topniškega polka, petkrat že odlikovan, sin nadučitelja Ivana Paulška v Račjem pri Mariboru. Bil je mada svojecev. Padlemu junaku časten spomin. Blagi žalujoci obitelji naše srčno sočutje.

—š— Učiteljstvo na pomoč narodu. Na Štajerskem je mnogo učiteljev prevzelo trudapolno popisovanje setve za državo. Ta prilika mu nudi najlepšo priliko, nabirati prostovoljne darove za jugoslovanske sirote v praznino praznika sv. Cirila in Metoda. Polovica nabranih darov naj bi se nakazala »Družbi sv. Cirila in Metoda« v Ljubljani, polovica pa »Prvi hrvatski štedionici« v Zagrebu pod označbo »Zbrano za sirote povodom narodnega dneva«. Omenjena »štedionica« zbira namreč ta denar po naročilu »Odbora slovenskih, hrvatskih in srbskih žen za sirote«. Na moji pisalni mizi leži nabiralna knjižica. Vsaka stranka rada daruje po ji končanem popisovanju darilce po svojih gnotnih razmerah; dopovem ji, da si pridobi z dobrim delom za te sirote v hudih časih dvojno zasluženo. Tisoče in tisoče naših otrok-sirot čaka na pomoč in rešitev. Kaj nam bo domovina brez otrok? Kdor je zamedil to priložnost, je zamedil pridobiti si zasluženo za narod in Jugoslavijo, a lahko to nadomesti z nabiranjem tudi po prazniku sv. Cirila in Metoda in vse leto.

—š— Izpod nemškega jarma. Pod tvrdo deželno šolskega sveta štajerskega so dobila vsa šolska vodstva v zadevi VIII. vojne posojila in vojnega zavarovanja samonemške tiskovine. V pošiljavi je bil pa priložen listek: »Die slovenischen Anmelungsformulare, Prospekte und Erlagscheine erhalten Sie von unserer Expositor in Marburg. Graz, im Juni 1918. Direktor: Pochlatko.« Ker kot zavedni državljani slovenske narodnosti ne moremo služiti v posmeh našemu jeziku ter ne moremo slovenskega lica pačiti s pegami, ne